

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.017.02.2020

01386220

Tadeusz Truskolaski
Prezydent Miasta Białegostoku
Urząd Miejski w Białymstoku
ul. Słonimska 1, 15-950 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/090 – Realizacja kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Białymstoku 15-950 Białystok, ul. Słonimska 1
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tadeusz Truskolaski, Prezydent Miasta Białegostoku od dnia 5 grudnia 2006 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Tworzenie warunków pobytowych i mieszkaniowych.2. Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, ich opiekunów, członków rodzin opiekujących się osobą niepełnosprawną oraz aktywizowanie osób bezrobotnych celem wsparcia członków osób niepełnosprawnych w realizacji codziennych obowiązków domowych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2020 (I półrocze) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli lub są niezbędne dla celów porównawczych.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Piotr Żukowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/130/2020 z 8 października 2020 r. (akta kontroli str. 1)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Miasta w zakresie realizacji działań, przewidzianych w Programie kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”³ lub wpisujących się w jego cele, takich jak: tworzenie i zapewnienie nowych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat trzech w ramach programu „Maluch+”, zapewnienie miejsc schronienia dla uczennic w ciąży i miejsc w ośrodkach wsparcia dla osób ze spektrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz utworzenie klubu rehabilitacji przy warsztatach terapii zajęciowej⁴.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Miasto zdiagnozowało potrzeby dorosłych osób z niepełnosprawnością w różnych aspektach życia codziennego i społecznego, czego efektem był raport zawierający wnioski i rekomendacje dla instytucji publicznych oraz wskazujący potrzeby w zakresie zwiększenia dofinansowania miejsc w ośrodkach dziennej pomocy dla osób ze znaczną niepełnosprawnością oraz na aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnością i ich rodziców.

Wykorzystując środki z budżetu państwa zapewniono funkcjonowanie 109 miejsc w ośrodkach wsparcia⁵ dla osób ze spektrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz przygotowano trzy jednoosobowe pokoje dla uczennic w ciąży, zaspokajając zgłoszone potrzeby w tym zakresie.

Utworzono oraz zapewniono funkcjonowanie nowych 192 miejsc w żłobkach dla dzieci w wieku do lat 3 (w tym z orzeczeniami o niepełnosprawności i wymagających szczególnej opieki) oraz zawarto umowę na utworzenie kolejnych 152 miejsc. Miasto nie korzystało z możliwości uzyskania w ramach Programu Maluch+ dodatkowych środków na finansowanie pobytu w żłobkach dzieci niepełnosprawnych.

Miasto przystąpiło do finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych programu tworzenia klubów rehabilitacji, zaspokajając wszystkie zgłoszone przez organizatorów WTZ potrzeby. Pomimo zdiagnozowania potrzeb w zakresie usamodzielniania się osób niepełnosprawnych, z powodu braku środków finansowych na zapewnienie wkładu własnego, nie tworzone mieszkania chronionych i wspomaganych w ramach Programu „Za życiem”.

Objęte kontrolą dotacje celowe, otrzymane z budżetu państwa na realizowanie działań z zakresu Programu „Za życiem”, wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem. Wywiązano się również z obowiązków sprawozdawczych dotyczących ich wykorzystania, sporządzając wymaganą dokumentację.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁶ kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

Zadania określone z Programie „Za Życiem” realizowane były przez Urząd Miasta oraz Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (dalej MOPR), będący jednostką budżetową Miasta Białegostoku. (akta kontroli str. 917-924)

W kontrolowanym okresie Miasto, w ramach Programu „Za życiem”, realizowało m.in. następujące działania:

- tworzenie nowych miejsc opieki w żłobkach w ramach Programu Maluch+ (działanie 2.5.),
- zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych poprzez utworzenie pokoi dla uczennic w ciąży (działanie 1.5.),

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Załączniki Nr 1 (Program) i Nr 2 (plan finansowy Programu) do uchwały Nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. (Dz. U. poz. 1250). Dalej Program „Za życiem”.

⁴ Dalej „WTZ”.

⁵ Dalej środowiskowe domy samopomocy lub „śds”.

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

- wsparcie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, które opuściły warsztaty terapii zajęciowej w celu podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy (działanie 3.3.),
- rozwój sieci środowiskowych domów samopomocy (działanie 3.2.).
(akta kontroli str. 917-924)

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

1. Tworzenie warunków pobytowych i mieszkaniowych

1.1. Zapewnienie funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach programu Maluch+

1.1.1. W latach 2017 –2018 Miasto prowadziło siedem żłobków, w 2019 roku siedem żłobków i jedną filię, zaś w 2020 roku osiem żłobków. W badanym okresie Miasto nie prowadziło klubów dziecięcych oraz nie zatrudniało opiekunów dziennych.

(akta kontroli str. 5)

1.1.2. W latach 2017 – 2020 (I półrocze) do żłobków uczęszczało łącznie 96 dzieci z niepełnosprawnością, tj. odpowiednio: 14, 23, 34 i 25 takich dzieci oraz 27,32, 38 i 30 dzieci wymagających specjalistycznej opieki⁷.

(akta kontroli str. 5-8)

Dzieci z niepełnosprawnością przyjmowane były głównie do placówki przystosowanej do potrzeb dzieci niepełnosprawnych oraz do dwóch innych placówek. I tak w trakcie rekrutacji: [1] Żłobek Miejski Nr 1 Integracyjny w latach 2017-2020 (do 30 czerwca) rozpatrzył pozytywnie 47 wniosków rodziców dzieci z niepełnosprawnością (w tym 16 w 2017 r., 14 w 2018 r., 13 w 2019 i cztery w I połowie 2020 r.) oraz odpowiednio: 20, 20, 15 i pięć wniosków dotyczących dzieci wymagającej szczególnej opieki, [2] Żłobek Miejski Nr 3 w latach 2018-2019 rozpatrzył pozytywnie cztery wnioski rodziców dzieci niepełnosprawnych (po dwa w każdym roku), [3] Żłobek Miejski Nr 7 w latach 2017-2020 (do 30 czerwca) rozpatrzył osiem wniosków dzieci z niepełnosprawnością (w tym dwa w 2017 r., jeden w 2018 r., dwa w 2019 r. oraz trzy w I połowie 2020 r.)⁸.

(akt kontroli str. 19-22)

Dyrektor Żłobka nr 1 Integracyjnego wyjaśniła, iż „często zdarzają się sytuacje, gdzie rodzice dziecka niepełnosprawnego, a oczekującego w kolejce nie spełniają np. kryteriów naborowych (nie jest czynny zawodowo), orzeczenie dziecka traci ważność, dzieci mają zaplanowane zabiegi bądź operacje i rezygnują z miejsca gdyż potrzebują długotrwałej rehabilitacji bądź pobytu w domu. Nierzadko dzieci oczekujące w kolejce dopiero są w trakcie wyrobienia orzeczenia o niepełnosprawności, co powoduje, iż dokument dostarczany jest w trakcie trwania roku żłobkowego i miejsce jest po prostu zajęte”.

(akt kontroli str. 934)

W badanym okresie rekrutację dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki prowadził Żłobek Miejski Nr 1 Integracyjny. W pozostałych placówkach dzieci niepełnosprawne zostały przyjęte w ramach standardowej procedury rekrutacyjnej, jako dzieci zdrowe.

(akta kontroli str. 10)

Żłobek Miejski Nr 1 Integracyjny jest placówką integracyjną od 2001 r i został zlokalizowany w dotychczasowym budynku w 1973 r. Nie spełniał on jednak norm architektonicznych określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁹. Budynek i otoczenie Żłobka nr 1 zostało przystosowane do potrzeb dzieci niepełnosprawnych (przyjmowane są jedynie dzieci poruszające się samodzielnie) wybudowano dwa podjazdy dla wózków dziecięcych lub inwalidzkich, podjazdy wyłożono kostką, teren placówki ogrodzono, zamontowano dodatkowe poręcze dla dzieci na klatkach schodowych, wygrodzono plac zabaw w dużej części pokryty trawą i płytami gumowymi wyposażony w atestowane przyrządy do zabaw. Toalety i sale zabaw dostosowano do potrzeb dzieci

⁷ Dane obejmują dzieci niepełnosprawne posiadające orzeczenie o niepełnosprawności w trakcie rekrutacji jak też dzieci, które je otrzymały w okresie uczęszczania do żłobka.

⁸ Liczba wniosków rozpatrzonych nie jest tożsama z liczbą dzieci niepełnosprawnych uczęszczających do żłobka, albowiem zdarzały się przypadki, iż rodzice nie podpisywali umowy i nie posyłali dzieci do żłobka (mimo pozytywnego wyniku rekrutacji). Liczba dzieci uczęszczających jest większa niż liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie z uwagi, że w każdym roku wykazywane są te same dzieci, które były rekrutowane w latach wcześniejszych (dzieci były także diagnozowane po przyjęciu do żłobka np. dotyczy to w szczególności autyzmu).

⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1065, ze zm.

niepełnosprawnych¹⁰. Placówka posiada między innymi: [1] salę doświadczania światła – wykorzystywaną w terapii dzieci integracji sensorycznej i cierpiących na zaburzenia integracji sensorycznej¹¹ [2] salę gimnastyczną wyposażoną w sprzęt rehabilitacyjny¹² z wydzieloną przestrzenią do pracy terapeuty integracji sensorycznej [3] gabinet logopedyczny i pedagogiczny z wyposażeniem¹³, [4] gabinet psychologiczny z niezbędnymi pomocami¹⁴. Dyrektorka Żłobka nr 1 Integracyjnego wyjaśniła, iż „program usprawniania dzieci niepełnosprawnych lub wymagających specjalnej opieki jest realizowany na podstawie autorskiego programu specjalistów zatrudnionych w naszej placówce i dostosowywany do potrzeb dzieci uczęszczających w danym roku żłobkowym. Każde dziecko potrzebujące zajęć wspierających rozwój posiada swój indywidualny program, stworzony we współpracy wszystkich specjalistów na podstawie dostępnej dokumentacji, badań, obserwacji własnej, wywiadu z opiekunami dziecka oraz wyników analiz kwestionariusza obserwacji pedagogicznej oraz testu DSR”. Dyrektorka wskazała, iż „w grupach integracyjnych każde dziecko zarówno zdrowe i wymagające szczególnej opieki korzysta z zajęć wspomagających prawidłowy rozwój (programy autorskie): Gimnastyka, Multisensoryka, Pedagogika Marii Montessori, Dzień Małego artysty z elementami grafomotoryki, Żywioły, Gimnastyki mózgu - zajęcia ruchowe z elementami kinezylogii edukacyjnej wg. Paula Dennisona, Zabawy fundamentalne oraz Metody Dobrego Startu”.

(akta kontroli str. 23-29)

W 2019 r. oddano do użytku nowo wybudowany Żłobek nr 8, sfinansowany w ramach projektu Maluch+ (przy ul. Oriona w Białymstoku¹⁵). Wybudowano go zgodnie z normami określonymi ww. rozporządzeniu oraz wyposażono między innymi w: pochylnie dla niepełnosprawnych, dźwig osobowy hydrauliczny przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych (umożliwiający komunikację na drugą kondygnację budynku), dźwig towarowy (kuchenny). Na poszczególnych kondygnacjach nie ma barier architektonicznych w postaci różnych poziomów, stopni czy progów, na każdym z pięter została również zaprojektowana toaleta dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przed budynkiem zaprojektowano 11 miejsc postojowych, w tym dwa dla osób niepełnosprawnych¹⁶. Na dzień 30 czerwca 2020 r. w Żłobku Nr 8 złożonych było 239 nierozpatrzonej wniosków o przyjęcie, w tym jeden wniosek rodziców dziecka niepełnosprawnego (w pierwszym wyborze). Do Żłobka nr 8 na dzień 30 czerwca 2020 r. uczęszczały jedynie dzieci w pełni zdrowe.

(akta kontroli str. 36-49)

Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych, podał, iż „Żłobek nr 8 jest pozbawiony wszelkich barier architektonicznych, natomiast nie jest żłobkiem integracyjnym i nie posiada wyspecjalizowanej kadry ani wyposażenia przystosowanego do potrzeb dzieci niepełnosprawnych. Ponadto Żłobek Miejski nr 1 Integracyjny w pełni zaspokaja potrzeby Miasta w kwestii specjalistycznej opieki nad dziećmi z niepełnosprawnością i nie ma konieczności tworzenia nowego żłobka integracyjnego”.

(akta kontroli str. 36-49)

1.1.3. Kryteria i procedury naboru do poszczególnych żłobków zostały określone w ich statutach. Statut Żłobka Miejskiego Nr 1 Integracyjnego¹⁷ przewidywał, iż do żłobka przyjmowane są dzieci rodziców (opiekunów prawnych) mieszkańców miasta Białegostoku,

¹⁰ W toaletach zamontowano umywalki o wysokości 50 cm oraz poręcze przy sedesach (o wysokości 33 cm), bezdotykowe dozowniki na mydło oraz bezdotykowe baterie umywalkowe, maty antypoślizgowe, niskie brodziki. Sale zabaw wyposażono między innymi w: wykładziny antypoślizgowe lub dywanowe, osłony grzejników, stoły i krzeselka bez ostrych krawędzi, krzeselka do kamienia (z pasami bezpieczeństwa) dostosowane do wzrostu i wagi dziecka, łóżeczka z barierkami, bramki zabezpieczające przy drzwiach.

¹¹ Mającą na celu stymulację zmysłów wyposażoną między innymi w: łóżko wodne, lampy i panele interaktywne emitujące dźwięki i światło, światłowody, świetlistą interaktywną podłogę, kolumny wodne, kule kustrzane.

¹² Między innymi: w stół do terapii NDT-Bobath, materace, tor do nauki chodu, drabinkę, walki, piłki rehabilitacyjne i lampę Sollux.

¹³ Między innymi w program komputerowy i pomoce dydaktyczne, gry logopedyczne, pomoc plastyczne i inne.

¹⁴ Między innymi w test DSR (służący do aktualnej analizy poziomu rozwoju dziecka).

¹⁵ Funkcjonujący na początku jak filia Żłobka Miejskiego nr 3, a od stycznia 2020 r., jako samodzielna jednostka budżetowa (Żłobek Miejski Nr 8)

¹⁶ Ustalenia poczyniono na podstawie dokumentacji fotograficznej oraz opisu żłobka oraz przedłożonej dokumentacji technicznej budynku żłobka.

¹⁷ Uchwała Rady Miasta Białystok nr XIX/302/20 z dnia 15 stycznia 2020 r. w sprawie ustalenia Statutu Żłobka Miejskiego Nr 1 Integracyjnego w Białymstoku (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 490). Poprzednio obowiązywała uchwała nr XXXIV/395/12 Rady Miasta Białystok z dnia 5 listopada 2012 r. w sprawie ustalenia Statutu Żłobka Miejskiego Nr 1 Integracyjnego w Białymstoku (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 3462).

pracujących¹⁸ lub uczących się – w przypadku pełnych rodzin, zaś w przypadku osób samotnie wychowujących dzieci – rodzica (opiekuna prawnego) pracującego lub uczącego się. Ustalono następujące preferencje dla następujących grup dzieci: [1] dzieci z rodzin wielodzietnych posiadających Białostocką Kartę Dużej Rodziny w proporcji jedno dziecko na dziesięć z kolejki w czasie głównego naboru do żłobka, [2] rodzeństwo dziecka uczęszczającego do żłobka, [3] dzieci pracowników żłobka, [4] dzieci niepełnosprawne posiadające orzeczenie o niepełnosprawności w proporcji jedno dziecko na pięć w grupie pięcioosobowej będącej pod opieką jednej opiekunki w przeliczeniu na wszystkie opiekunki, zgodnie z datą złożenia wniosku potwierdzoną przez żłobek¹⁹.

Nabór do żłobków miejskich prowadzony był w systemie elektronicznym (zapisów dokonywano przez cały rok²⁰, a przyjęcia do placówek odbywały się w przypadku wolnych miejsc). Rodzice mogli wskazać we wniosku trzy żłobki, przy czym w czasie głównego naboru przyjmowane były dzieci z pierwszego wyboru zgodnie z kolejnością na liście oczekujących. W czasie naborów uzupełniających decydowała kolejność na liście oczekujących niezależnie od tego, czy jest to żłobek pierwszego, drugiego czy trzeciego wyboru. Dzieci do żłobka przyjmowane były do grup według zbliżonego wieku. Warunkami przyjęcia były: [1] spełnienie warunków (kryteriów) naboru, [2] pozycja na liście oczekujących, [3] wolne miejsce w grupie wiekowej. Powyższe warunki musiały wystąpić łącznie²¹.

Powyższe zasady nie obowiązywały w latach 2017 – 2019 albowiem poprzedni statut Żłobka Nr 1 Integracyjnego nie przewidywał preferencji przy naborze dzieci niepełnosprawnych. W żłobku w latach 2017 – 2020 (do końca marca 2020 r.) funkcjonowała Grupa Wczesnego Wspomagania Rozwoju Małego Dziecka, w której prowadzono zajęcia przez cały rok, w podziale na dwa turnusy. Warunkiem przyjęcia dziecka do wymienionej grupy było złożenie karty zgłoszenia z dołączonym orzeczeniem o niepełnosprawności lub wskazaniem lekarza specjalisty. Zajęcia odbywały się zgodnie z ustalonym tygodniowym harmonogramem do 3 godzin dziennie. W zajęciach corocznie uczestniczyło 20 dzieci wspólnie z rodzicami lub opiekunem prawnym. Zajęcia odbywały w ramach grafiku przygotowanego dla każdego dziecka indywidualnie i obejmowały spotkania z logopedą, fizjoterapeutą i pedagogiem. Oprócz grupy do żłobka przyjmowane były dzieci niepełnosprawne na podstawie ogólnych zasad.

Dyrektorka Żłobka Nr 1 Integracyjnego wyjaśniła, iż „System rekrutacji w roku 2019 w momencie obowiązywania ówczesnego Statutu nie odbiegał od norm przyjętych obecnie. Mimo, iż dzieci niepełnosprawne nie znajdowały się w grupie preferencyjnej, to i tak cechowało je pierwszeństwo w naborze ze względu na to, iż placówka ma charakter integracyjny. Dotyczyło to zarówno grup integracyjnych jak i Grupy Wczesnego Wspomagania Rozwoju Małego Dziecka. Zawsze priorytetem było zapewnienie miejsc dzieciom z niepełnosprawnością przy zachowaniu obowiązujących norm i zasad. Grupa Wczesnego Wspomagania Rozwoju Małego Dziecka działała do końca marca 2020 r. co wiązało się ze zmianą Statutu placówki. W grupie z zajęć z psychologiem, logopedą, pedagogiem oraz fizjoterapeutą korzystało 20 dzieci pod opieką rodzica. Każde dziecko uczęszczało na zajęcia zgodnie z harmonogramem oraz indywidualnym programem napisanym przez grono specjalistów. Rekrutacja przebiegała tak jak do grup integracyjnych. Rodzice składali wnioski o przyjęcie, zaznaczając, iż chcą korzystać tylko z usług Grupy Wczesnego Wspomagania Rozwoju Małego Dziecka. Pobyt dzieci w grupie miał charakter półrocznych turnusów. Zarówno w latach wcześniejszych oraz obecnie zawsze staramy się spełnić zapotrzebowanie na opiekę nad dziećmi wymagającymi szczególnej troski i uwagi przy zachowaniu wymogów lokalowo-personalnych. Kolejka wniosków o przyjęcie dzieci niepełnosprawnych zdarza się. Głównymi przyczynami są aspekty tj. brak spełnienia głównych kryteriów naborowych przez rodziców (brak aktualnego zatrudnienia), chęć

¹⁸ Za osoby pracujące uznano również osoby bezrobotne, pozostające bez pracy przez okres maksymalnie trzech miesięcy od dnia utraty pracy, dokumentujące ten fakt, co miesiąc zaświadczeniem z powiatowego urzędu pracy i matki przebywającej na urlopie macierzyńskim w rozumieniu Kodeksu Pracy. Do żłobka przyjmowane są jedynie dzieci, które posiadają obowiązkowe szczepienia ochronne, zgodnie z aktualnym Programem Szczepień Ochronnych.

¹⁹ Powyższe preferencje były równoważne i nie były punktowane.

²⁰ W celu zapisania dziecka do żłobka rodzic rejestruje dziecko w systemie elektronicznym, następnie drukuje z systemu wypełniony przez siebie wniosek i dostarcza go do żłobka pierwszego wyboru.

²¹ Warunkiem przyjęcia do żłobka po dokonaniu naboru jest złożenie karty zgłoszeniowej i zawarcie na piśmie umowy o korzystanie z usług żłobka.

zapisu w innym terminie, planowane zabiegi i operacje, dezaktualizacja orzeczenia o niepełnosprawności." (akta kontroli str. 936)

Z powyższych zasad wynika, że występowanie niepełnosprawności nie gwarantowało przyjęcia dziecka do żłobka. (akta kontroli str. 11-17)

Z-ca Dyrektora Departamentu Spraw Społecznych wyjaśnił, iż „nie widzimy potrzeby wskazywania preferencji dla dzieci niepełnosprawnych, ponieważ przeważnie rodzice dokonują rejestracji dziecka w systemie w momencie uzyskania numeru PESEL. Na tym etapie życia dziecka w niewielkich przypadkach istnieje możliwość wskazania występującej niepełnosprawności. Średni czas oczekiwania na przyjęcie dziecka do żłobka miejskiego wynosi ponad rok. W związku z powyższym w czasie oczekiwania na przyjęcie do żłobka może się wiele zmienić w stanie zdrowia dziecka. W momencie, gdy dziecko zostaje zdiagnozowane i ma dokumenty potwierdzające niepełnosprawność rodzic zgłasza ten fakt do żłobka i donosi niezbędne dokumenty. Podczas rekrutacji w Żłobku Miejskim Nr 1 Integracyjnym wszystkie dzieci z niepełnosprawnościami są przyjmowane w pierwszej kolejności do odpowiednich grup wiekowych". (akta kontroli str. 10)

1.1.4. W latach 2017-2020 ²²(30 czerwca), liczba dzieci oczekujących na przyjęcie do żłobka wynosiła odpowiednio: 1520, 1447, 1748 i 2089, z tego niepełnosprawnych odpowiednio: dwa, trzy, cztery i osiem²³. W latach 2017-2019 potrzeby w zakresie miejsc w żłobkach miejskich zostały zaspokojone odpowiednio w: 45,3%, 41,9% i 56%, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych w: 100%, 88% i 95%, przy czym w ramach ostatniej rekrutacji przeprowadzonej w Żłobku Nr 1 Integracyjnym pozytywnie rozpatrzono wszystkie 13²⁴ wniosków o przyjęcie do żłobka (100%), złożone przez rodziców dzieci niepełnosprawnych w 2019 r. Na dzień 30 czerwca 2020 r. w Żłobku Nr 1 Integracyjnym oczekiwało na rozpatrzenie 246 wniosków, w tym cztery dotyczące dzieci niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 19-22)

Dyrektorka Żłobka nr 1 Integracyjnego wyjaśniła, iż „rodzic zapisując dziecko w systemie naborowym zaznacza niepełnosprawność we wniosku. W taki sposób tworzy się kolejka dzieci niepełnosprawnych oczekujących na przyjęcie do placówki. W momencie tworzenia list dzieci wstępnie przyjętych, po sprawdzeniu spełnienia kryteriów naborowych poprzez rodziców, po okazaniu orzeczenia o niepełnosprawności dziecka, tworzymy grupy integracyjne. Każdy rok wygląda odmiennie, gdyż jest różna liczba chętnych niepełnosprawnych dzieci do zapisu. Pierwszą i zasadniczą sprawą jest fakt, iż w każdej placówce obowiązuje zasada: metrażu sal do liczby przyjętych dzieci oraz przelicznik dzieci niepełnosprawnych na każdą grupę. Sytuacja przedstawia się następująco: przelicznik metrów: 16m² (5 dzieci)+ 2,5 m² na każde kolejne dziecko oraz 1 opiekunka- 5 dzieci w sytuacji, gdy w grupie jest dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością. Reasumując, liczba przyjętych dzieci z orzeczeniem jest również zależna od liczby personelu jak i metrażu sali. Oczywiście staramy się aby zapotrzebowanie na miejsce dla dziecka niepełnosprawnego było spełnione w wymiarze maksymalnym, przy zachowaniu obowiązujących przepisów. Zdarza się sytuacja gdy dziecko musi poczekać w kolejce do przyjęcia, lecz staramy się aby od razu zostało przyjęte na miejsce, gdzie dziecko z niepełnosprawnością zrezygnowało” (lub opuściło żłobek). (akta kontroli str. 934-935)

1.1.5. W latach 2017-2020 (I półrocze) ze środków dotacji celowej w ramach Programu „Maluch +” pozyskiwano dofinansowanie do tworzenia i/lub funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w prowadzonych żłobkach miejskich. Wszystkie złożone przez Miasto wnioski o dofinansowanie zostały rozpatrzone pozytywnie. I tak:

²² Wg stanu na dzień 31 grudnia.

²³ Złożonych w I połowie. tj cztery wnioski do Żłobka nr 1 Integracyjnego, dwa do Żłobka nr 4 oraz jeden do Żłobka nr 7 i jeden do Żłobka nr 8.

²⁴ Analiza dokumentacji przyjętych dzieci wykazała, iż wszystkie dzieci niepełnosprawne posiadały w chwili rekrutacji aktualne orzeczenia o niepełnosprawności.

W ramach modułu 1b Programu Maluch+ (tworzenie nowych miejsc w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3) podpisano dwie umowy, tj.:

a) Umowę nr Moduł 1b/2/2018 z dnia 24 maja 2018 r., na utworzenie nowych miejsc w instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz zapewnienie ich funkcjonowania w Żłobku Nr 8²⁵. W ramach umowy Miasto otrzymało środki finansowe w wysokości 3.837,3 tys. zł na budowę żłobka. Miasto zgodnie z wymogami umowy (§4) terminowo przekazało do Wojewody rozliczenie dotacji, sprawozdanie z realizacji zadania oraz potwierdzenie wpisu do rejestru żłobków i klubów dziecięcych. W ramach realizacji zadania utworzono 192 miejsca opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat. (w Żłobku Miejskim nr 8). Miasto zobowiązało się do zapewnienia funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wyniku realizacji ww. umowy przez minimalny okres funkcjonowania miejsc, tj. do dnia 31 grudnia 2023 r. (akta kontroli str. 147-180)

b) Umowę nr Moduł 1b/2/2020 z dnia 3 czerwca 2020 r. na utworzenie nowych 152 miejsc opieki na dziećmi do lat 3 w Filii Żłobka Miejskiego Nr 3 ul. J.K. Kluka w Białymstoku. Na realizację powyższego zadania Miasto ma otrzymać 3.604,3 tys. zł²⁶. Miasto zobowiązało się do zapewnienia funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wyniku realizacji ww. umowy przez minimalny okres funkcjonowania miejsc, tj. do dnia 31 grudnia 2025 r. (akta kontroli str. 147-180)

W ramach modułu 2 Programu Maluch+ (zapewnienie funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 tworzonych przez gminy z udziałem wcześniejszych edycji programu „MALUCH+”) podpisano dwie umowy, tj.:

a) Umowę nr Moduł 2/6/2019 z dnia 26 czerwca 2019 r. na przekazanie dotacji celowej w wysokości 345,6 tys. zł na realizację zadania dotyczącego zapewnienia funkcjonowania 192 miejsc opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat, utworzonych w ramach programu „Maluch” w Żłobku Miejskim nr 8. Miasto zgodnie z wymogami umowy (§3) terminowo przekazało do Wojewody rozliczenie dotacji, sprawozdanie z realizacji zadania oraz kalkulację kosztów. Wojewoda w dniu 26 lutego 2020 r. poinformował, iż rozliczenie dotacji²⁷ na udzielone zadanie zgodnie z ww. umową zostało zatwierdzone na kwotę 345,6 tys. zł. Miasto zgodnie z umową zapewniło funkcjonowanie 192 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 przez okres 12 miesięcy. (akta kontroli str. 50-68)

b) Umowę nr Moduł 2/3/2020 z dnia 10 kwietnia 2020 r. na przekazanie dotacji celowej w wysokości 311 tys. zł na realizację zadania dotyczącego zapewnienia funkcjonowania 192 miejsc opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat, utworzonych z udziałem programu „Maluch” w Żłobku Miejskim nr 8. Miasto zgodnie z umową miało zapewnić funkcjonowanie 192 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 przez okres 12 miesięcy tj. do dnia 31 grudnia 2020 r. Do dnia 19 października 2020 r. Miasto z tego tytułu otrzymało 213,5 tys. zł.²⁸ (akta kontroli str. 69-119)

W składanych wnioskach o dofinansowanie funkcjonujących miejsc opieki nie wskazywano liczby przyjętych do żłobków dzieci z niepełnosprawnością lub wymagających szczególnej opieki, pomimo że takie dzieci były przyjmowane do żłobków, stąd Miasto otrzymywało dofinansowanie do każdego wnioskowanego miejsca w wysokości podstawowej.

(akta kontroli str. 61-73, 907)

Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych wyjaśnił, że w momencie wypełniania i składania wniosków na lata 2018 i 2019, dyrektorzy żłobków nie składali zapotrzebowania na zwiększone środki na dzieci niepełnosprawne lub wymagające szczególnej opieki, stąd Miasto nie wnioskowało o zwiększone środki dotacji”. Dyrektor wyjaśnił dalej, iż „Miasto Białystok nie wnioskuje o uzyskanie dofinansowania na dzieci niepełnosprawne, gdyż niezmiennie trudno określić, jaka ilość dzieci będzie miała stopień niepełnosprawności. Miasto otrzymuje dofinansowanie z Programu Maluch + Moduł 2, który jest przeznaczony na zapewnienie funkcjonowania miejsc opieki utworzonych przez jednostki samorządu

²⁵ W umowie wskazano lokalizacją „na os. Bacieczki w Białymstoku”.

²⁶ Zadanie w okresie objętym kontrolą było w trakcie realizacji.

²⁷ Na potrzeby rozliczenia dotacji prowadzono oddzielną ewidencję księgową – wyodrębniono konto 130W-3 Rachunek wydatków MALUCH+

²⁸ W okresie objętym kontrolą zadanie było w trakcie realizacji.

terytorialnego z udziałem środków wcześniejszej edycji, w tym miejsc dla dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki. Dofinansowanie były przyznane na Żłobek nr 8, który nie jest żłobkiem integracyjnym w związku, z czym nie ma dofinansowania do miejsc dla dzieci niepełnosprawnych". (akta kontroli str. 957)

Miasto, zgodnie z wymogami zawartych umów na realizacja zadań w ramach Programu Maluch+, prowadziło wyodrębnioną ewidencję księgową dla poszczególnych źródeł finansowania. (akta kontroli str. 107-119, 180)

Realizowane w latach 2017 – 2020 (i półrocze) zadania w ramach Programu Maluch+ nie były przedmiotem kontroli zewnętrznych. (akta kontroli str. 107-180)

Departament Spraw Społecznych na bieżąco prowadził nadzór nad działalnością miejskich żłobków oraz zgodnie z corocznym planem kontroli przeprowadzał kontrole. W badanym okresie przeprowadzono trzy kontrole w żłobkach miejskich²⁹, które nie wykazały uchybień i nieprawidłowości. (akta kontroli str. 233-302)

Miasto zgodnie z wymogami art. 64 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do 3 lat³⁰ terminowo sporządzało i przekazywało Wojewodzie Podlaskiemu sprawozdanie z wykonania zadań z zakresu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 za 2017r., 2018 r. i 2019 r. (akta kontroli str. 315-331)

1.2. Pomoc uczniom w ciąży

1.2.1. Miasto, realizując założenia Priorytetu I „Wsparcie dla kobiet w ciąży i ich rodzin”, w ramach działania 1.5. „Pomoc uczniom w ciąży”, zawarło w dniu 13 grudnia 2017 r. z Ministrem Edukacji Narodowej porozumienie³¹, w którym zobowiązało się do przygotowania i utrzymania miejsca w bursach lub internatach dla uczennic w ciąży, w formie odrębnego – jednoosobowego pokoju, w którym zapewnione zostaną maksymalnie komfortowe warunki pobytu uczennicy do czasu urodzenia dziecka. Porozumienie przewidywało, utworzenie po jednym jednoosobowym pokoju w każdej z trzech placówek, tj.: w Zespole Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Białymstoku³², VIII Liceum Ogólnokształcącym im. Króla Kazimierza Wielkiego w Białymstoku³³ oraz Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Białymstoku w terminie do dnia 31 grudnia 2021 r.³⁴. Zleceniodawca zobowiązał się do przekazania Miastu dotacji w pięciu transzach, z czego pierwsza w wysokości 15 tys. zł (w terminie do 14 dni od dnia podpisania porozumienia), a pozostałe cztery w wysokości 900 zł (w terminie 30 dni od daty zaakceptowania przez zleceniodawcę sprawozdania częściowego).

(akta kontroli str. 200-232)

Dyrektor Departamentu Edukacji wyjaśniając przyczyny braku diagnozy potrzeb w zakresie miejsc w bursach lub internatach dla uczennic w ciąży wskazała, iż „diagnoza potrzeb, jak wynika z zapisów Uchwały Nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 roku w sprawie programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” (...), została przeprowadzona na wcześniejszym poziomie, choć nie wskazano, na jakiej podstawie założono utworzenie ok. 250 miejsc w internatach/bursach dla uczennic w ciąży, podając jedynie dane GUS o liczbie 3 454 matek w wieku do 18. roku życia, które urodziły dzieci w 2015 roku. Idąc tym śladem, w oparciu o dane GUS, dokonano ustaleń w zakresie: liczby matek w wieku do 18. roku życia w województwie podlaskim w ostatnich trzech latach poprzedzających złożenie wniosku, liczby matek w wieku do 19. roku życia (wszak szkołę ponadpodstawową zwykle kończą uczniowie w wieku 19 lat) - w mieście Białystok oraz w powiecie białostockim, z którego pochodzi ok. 50% uczniów białostockich szkół ponadpodstawowych. Z danych tych wynikało, iż proporcjonalnie (do liczby ok. 250 miejsc na wszystkie województwa) należałoby utworzyć w białostockich internatach/bursie kilka miejsc. Udało się wytypować trzy internaty z trzema miejscami łącznie. Nawiazując do wątku prowadzenia przez potencjalnych wnioskodawców ewentualnej diagnozy potrzeb

²⁹ W 2019 r. skontrolowano Żłobek Miejski nr 5, w 2018 r. – Żłobek Miejski nr 7 i w 2019 r. Żłobek Miejski nr 3.

³⁰ Dz. U. 2021 r. poz. 75.

³¹ Porozumienie nr MEN/2017/DWKI/1987.

³² Białystok, ul. Ks. Stanisława Suchowółca 26.

³³ Białystok ul. Piastowska 5.

³⁴ Zawarte porozumienie nie przewidywało finansowania wyprawki.

w zakresie utworzenia miejsc w internatach / bursach dla uczennic w ciąży, (które ze względu na sytuację w domu rodzinnym potrzebują zapewnienia takiego miejsca), w opinii Departamentu Edukacji trudno sobie wyobrazić przeprowadzenie wiarygodnej diagnozy - analizy potrzeb w niniejszym zakresie. Dane GUS o liczbie matek poniżej 18 roku życia - to informacja o liczbie matek, które urodziły dziecko, a nie informacja o uczennicach, które dowiedziawszy się o ciąży, z uwagi na trudną sytuację w domu rodzinnym, potrzebowałyby skorzystania z miejsca w internacie. Oczywiście dane GUS, choć stanowią tylko częściową – szacunkową informację, mogły być statystycznie pomocne".
(akta kontroli str. 937-939)

Kwoty poszczególnych transz dotacji były przekazywane Miastu w terminach i wysokościach określonych w porozumieniu. Do dnia 30 czerwca 2020 r. Miasto otrzymało dotację w łącznej wysokości 16,8 tys. zł³⁵. Pierwsza transza dotacji (otrzymana w 2017 r.) została wykorzystana na przygotowanie (miały być zapewnione maksymalnie komfortowe warunki pobytu uczennicy do czasu urodzenia dziecka) trzech jednoosobowych pokoiów do zamieszkania przez uczennice, a druga i trzecia (uzyskane w 2018 r. i 2019 r.) na ich utrzymanie. Otrzymałą dotację Miasto wydatkowało prawidłowo, przeznaczając otrzymane środki na remont pokoi i zakup ich wyposażenia³⁶.
(akta kontroli str. 203-204)

Miasto nie posiadało i nie zbierało informacji dotyczących liczby urodzeń dzieci przez dziewczęta do 18 lat oraz problemu niewydolności opiekuńczej tej grupy. W związku z brakiem zainteresowania ze strony uczennic w ciąży z utworzonych dla nich miejsc w bursach i internatach nikt w latach 2017 – 2020 (I półrocze) z nich nie korzystał.
(akta kontroli str. 200)

Dyrektor Departamentu Edukacji podała, że przekazane środki na realizację zadania były wystarczające i nie wystąpiły trudności w realizacji tego zadania. Jej zdaniem liczba miejsc dla uczennic w ciąży była wystarczająca z uwagi na brak zapotrzebowania na takie miejsca w placówkach oświatowych.
(akta kontroli str. 200)

1.3. Rozwój sieci środowiskowych domów samopomocy

1.3.1. W badanym okresie Miasto przeprowadziło badania potrzeb potencjalnych osób niepełnosprawnych będących beneficjentami ŚDS. Wyniki badań (szczegółowo omówione w pkt. 1.6.1. wystąpienia) zawierały rekomendacje w zakresie opieki dziennej nad osobami z niepełnosprawnością, m.in. takie jak: [1] przeznaczenie większej ilości środków finansowych na dofinansowanie miejsc w ośrodkach dziennej opieki dla osób ze znaczną niepełnosprawnością, [2] podtrzymanie aktywności zawodowej opiekunów osób niepełnosprawnych (szczególnie w stopniu znacznym) poprzez zapewnienie ich dorosłym dzieciom opieki w postaci np. domów dziennego pobytu, popołudniowych klubów aktywności lub poprzez udzielanie pomocy w miejscu zamieszkania w celu utrzymania samodzielności, [3] zwiększenie liczby miejsc w placówkach organizujących opiekę dzienną nad osobami ze znaczną niepełnosprawnością, [4] stworzenie miejsc dziennego pobytu dla osamotnionych osób z niepełnosprawnością. Wskazane potrzeby nie zostały jednak wymiarowane.
(akta kontroli str. 192-199)

Na terenie Miasta funkcjonują dwa ŚDS przy ul. 11 Listopada 6³⁷ oraz przy ul. Pogodnej 63 prowadzony przez Caritas Archidiecezji Białostockiej³⁸. W ŚDS przy ul. 11 Listopada 6 od dnia 1 listopada 2019 r. zwiększono liczbę miejsc z 52 do 54, zaś w ŚDS przy ul. Pogodnej od 1 stycznia 2020 r. z 54 do 55. Miasto nie uzyskiwało środków finansowych w formie dotacji celowej na utworzenie tych miejsc. W latach 2017 – 2020 (I półrocze) do Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego (dalej PUW) złożono zapotrzebowanie na pokrycie kosztów funkcjonowania dwóch ŚDS w łącznej wysokości 6.720,6 tys. zł, tj. odpowiednio:

³⁵ W 2017 r. 15.000 zł, w 2018 r. – 900 zł, w 2019 r. 900 zł.

³⁶ Zakupiono między innymi: a) materiały remontowe takiej jak: farby, taśmy i pędzle do malowania, elementy uszczelniające, b) wyposażenie takie jak: komplety pościeli, koldry, poduszki, wersalki, narzuty, biurka, szafy, wykładziny dywanowe, krzesła, lampki biurkowe, kuchenkę mikrofalową, czajnik, lodówkę, telewizor, pralkę, plafony oświetleniowe, radiomagnetofon.

³⁷ ŚDS w Białymstoku przy ul. 11 listopada 6 do dnia 28 lutego 2019 r. był w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku. Od 1 marca 2020 r. został miejską jednostką organizacyjną nadzorowaną przez Departament Spraw Społecznych UM w Białymstoku.

³⁸ Realizacja zdania powierzono Caritasowi, jako organizacji pożytku publicznego.

1.540,8 tys. zł, 1.876,5 tys. zł, 2.217,2 tys. zł oraz 1.086,1 tys. zł, w tym na podwyższenie dotacji (na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu) w łącznej wysokości 546,9 tys. zł, tj. odpowiednio: 66,1 tys. zł, 159,6 tys. zł, 204,5 tys. zł i 116,7 tys. zł. Liczba oferowanych miejsc zaspokajała potrzeby grupy docelowej. W badanym okresie nie było kolejki osób oczekujących na miejsce.

(akta kontroli str. 333-336)

W latach 2017 – 2020 r (I półrocze) z tytułu podwyższenia dotacji (do 30% wartości kwoty podstawowej na jednego uczestnika ŚDS ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi) Miasto otrzymało łącznie 530 tys. zł, tj. odpowiednio: 66,1 tys. zł, 159,6 tys. zł, 204,5 tys. zł oraz 99,8 tys. zł. Liczba uczestników korzystających z ŚDS, wynosiła: 103 w 2017 r., 99 w 2018 r., 103 w 2019 r. i 96 w I połowie 2020 r. z tego liczba uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu odpowiednio: 29, 37, 33 i 33³⁹. Na dzień 30 czerwca 2020 r. liczba uczestników wynosiła 94 osoby, (co stanowiło 94% dostępnych miejsc), w tym: 50 osób ŚDS przy ul. 11 Listopada oraz 44 osoby w ŚDS przy ul. Pogodnej. Na podstawie badanej próby nie stwierdzono nieprawidłowości w zgłoszonej Wojewodzie Podlaskiemu liczbie osób, na którą przysługiwała zwiększona dotacja⁴⁰.

(akta kontroli str. 333-336, 947-953)

W badanym okresie Urząd nie weryfikował uprawnień uczestników do korzystania z miejsca w ŚDS. Kierownik Referatu Profilaktyki i ds. Osób Niepełnosprawnych wyjaśniła, iż: *Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku jest miejską jednostką organizacyjną, której pracownicy na podstawie upoważnienia Prezydenta Miasta wydają decyzje administracyjne o przyznaniu miejsca w Środowiskowym Domu Samopomocy. W procesie wydawania decyzji MOPR weryfikuje uprawnienia osoby kierowanej do ŚDS poprzez sprawdzenie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności w zakresie punktu 6 – do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji. Kolejnym etapem weryfikacji uprawnień są kontrole w trybie sprawowanego nadzoru przez Departament Spraw Społecznych. Zaplanowana kontrola na rok 2020 ze względu na pandemię COVID-19 została przesunięta na rok 2021.*

(akta kontroli str. 906-907)

Miasto prowadziło wyodrębnioną ewidencję księgową dotacji celowych przekazanych na funkcjonowanie ŚDS. Kierownik Referatu Profilaktyki i ds. Osób Niepełnosprawnych wyjaśniła, iż *„Miasto składając comiesięczne zapotrzebowanie na środki do Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego wyróżnia kwotę dotyczącą miejsc dziennego pobytu oraz dodatek „Za życiem”. PUW przekazuje Miastu dotację jednym przelewem obejmującym kwotę dotyczącą miejsc dziennego pobytu oraz dodatek „Za życiem”. W związku z powyższym nie ma możliwości wyodrębnienia wpływu kwot podwyższonej dotacji”*.

(akta kontroli str. 335)

Skarbnik Miasta wyjaśniła, iż: *„w Urzędzie Miejskim w Białymstoku dla przedmiotowej dotacji wpływy wyodrębnione są klasyfikacją budżetową (85203 § 2010), źródłem (dotacja na zadania zlecone) i obiektem (gmina). Treść operacji wykazana w opisie dla konta 9010-01 w zakresie wypływu środków w rozdz. 85203 § 2010 pokrywa się z opisem operacji wskazanym w przelewie dokonany przez Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku na rachunek Urzędu Miasta Białystok. Zapotrzebowanie na środki odbywa się za pośrednictwem programu CAS, gdzie wskazywane jest ile w danej kwocie zapotrzebowuje się środków z tytułu funkcjonowania Środowiskowych Domów Samopomocy w ramach programu „Za życiem” - tj. „zwiększenie 30%”. Jednostka realizująca zadanie ma wiedzę ile środków zapotrzebowała na ten cel, oraz ewidencjonuje wydatki realizowane w ramach tej kwoty. Ponadto nadmieniam, że realizacja zadania wynika z art. 18 ust. 1 pkt. 5 ustawy o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876, ze zm.) i stanowi zadanie zlecone gminie. Nie jest ono przedmiotem odrębnej umowy.*

(akta kontroli str. 940-946)

³⁹ Wg danych przedstawionych przez Urząd Miasta.

⁴⁰ Badanie przeprowadzono w trakcie równoległej kontroli prowadzonej w MOPR w Białymstoku na podstawie zestawień wydanych decyzji kierujących osoby do uczestnictwa ŚDS w latach 2019-2020 (ze spektrum autyzmu i/lub niepełnosprawnościami) oraz przedłożonych do wglądu orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i zaświadczeń lekarskich tych uczestników.

Miasto na podstawie sprawozdań otrzymanych od ŚDS prawidłowo rozliczyło dotacje otrzymane w latach 2017 – 2019, terminowo dokonując zwrotów niewykorzystanych kwot w wysokości: 1,8 tys. zł w 2019 r.⁴¹ i 0,5 tys. zł w 2018 r.

(akta kontroli str. 332-519, 521, 553-625, 627)

Miasto corocznie terminowo sporządzało sprawozdania z wykorzystania dotacji przyznawanej na podstawie art. 51c ust. 5 ustawy o pomocy społecznej (zwiększenia o 30% dotacji).

(akta kontroli str. 303-314)

W badanym okresie Wojewoda Podlaski przeprowadził kontrole w obu ŚDS⁴². Jedyne w stosunku do ŚDS przy ul. 11 Listopada wydano trzy zalecenia dotyczące: [1] dostosowania celów określonych w indywidualnym planie postępowania wspierająco-aktywizującego do potrzeb i możliwości uczestnika, [2] zawierania w dokumentacji z posiedzeń zespołu wspierająco-aktywizującego informacji o ustaleniach dokonanych w stosunku do uczestnika, którego indywidualny plan postępowania wspierająco-aktywizującego był omawiany oraz potwierdzania przez członków zespołu na piśmie swojej obecności na posiedzeniu, [3] dostosowania wskaźnika zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego [...]. Kierownictwo ŚDS w dniu 8 stycznia 2020 r. poinformowało o zrealizowaniu zaleceń pokontrolnych w całości, w terminie do końca 2019 r.

(akta kontroli str. 720-757)

Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych podał, że w realizacji zadania nie wystąpiły trudności.

(akta kontroli str. 334-336)

1.4. Wsparcie mieszkaniowe wynikające z działań 4.1.-4.4. Programu Za życiem

1.4.1. W okresie objętym kontrolą Miasto nie realizowało inwestycji w ramach Programu Mieszkanie Plus (tj. działania 4.1 - 4.4 Programu „Za życiem”).

(akta kontroli str. 896-898)

Zastępca Prezydenta Miasta Białegostoku wyjaśnił, iż „działania Gminy Białystok zmierzające do tworzenia warunków w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, opierają się na tworzeniu mieszkaniowego zasobu Gminy Białystok, który przeznaczony jest dla gospodarstw domowych o najniższych dochodach. Powyższy zasób tworzony jest w Gminie Białystok przy wykorzystaniu funkcjonującego programu wsparcia finansowego budownictwa mieszkaniowego. Sytuacja materialna Gminy Białystok w chwili obecnej nie pozwala na realizację innych form pomocy wsparcia mieszkaniowego”.

(akta kontroli str. 959-960)

Zarząd Mienia Komunalnego w celu wsparcia mieszkaniowego rodzin niepełnosprawnych w 2017 roku oddał do użytku budynek wielorodzinny przy ul. Borsuczej. W ramach inwestycji wybudowano 32 mieszkania, z czego 5 lokali przekazano osobom posiadającym stopień niepełnosprawności. Osobom niepełnosprawnym w ramach inwestycji zapewniono dwa miejsca postojowe i możliwość dostępu do trzech mieszkań na parterze poprzez odpowiedni podjazd i rampę. Dostęp do pozostałych mieszkań na parterze zapewniono osobom niepełnosprawnym dzięki zainstalowanemu schodolazowi. Wybudowane dojścia i dojazdy zapewniały swobodne poruszanie się osobom niepełnosprawnym.

(akta kontroli str. 897)

1.5. Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne – najem mieszkania z mieszkaniowego zasobu gminy

1.5.1. Rada Miasta, na podstawie art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego⁴³, w uchwale Nr XXXIV/376/12 z dnia 5 listopada 2012 r.⁴⁴ określiła zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Białystok, w tym również wysokość dochodu gospodarstwa domowego, która jest podstawowym kryterium uzyskania przez wnioskodawcę prawa najmu lokalu. Postanowienia uchwały zawierały znaczne preferencje

⁴¹ Zwrócono na konto PUW w dniu 31 grudnia 2019 r.

⁴² W 2018 r. w ŚDS przy ul. Pogodnej, a w 2019 r. w ŚDS przy ul. 11 Listopada.

⁴³ Dz. U. z 2020 r. poz. 611. Dalej: ustawa o ochronie praw lokatorów.

⁴⁴ Dz. Urz. Woj. Podl. z 2018 r. poz. 5346 (tekst jednolity z 10 grudnia 2018 r.).

dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi przy ubieganiu się o najem oraz korzystaniu z niego.

W myśl ww. uchwały poza kryterium dochodowym wnioskodawcy ubiegający się o najem lokalu wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu gminy, zobowiązani są spełnić jeden z określonych (w § 11 ust. 1) warunków dotyczących ich sytuacji bytowej i mieszkaniowej. Jednym z takich kryteriów jest zamieszkiwanie w lokalu, w którym powierzchnia pokoiów w przeliczeniu na jedną osobę jest mniejsza niż 5 m² w gospodarstwie wieloosobowym lub mniejsza niż 10 m² w gospodarstwie jednoosobowym z zastrzeżeniem wynikającym z § 11 ust. 3, który stanowi, że jeżeli wnioskodawca lub osoba wchodząca w skład jego gospodarstwa domowego jest osobą niepełnosprawną posiadającą orzeczenie właściwego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności (w myśl, którego wymaga zamieszkiwania w oddzielnym pokoju lub porusza się na wózku inwalidzkim) to w celu obliczenia powierzchni, o której mowa powyżej od powierzchni pokoi w dotychczas zajmowanym mieszkaniu odejmuje się 15 m². (akta kontroli str. 896-897)

Dyrektor Zarządu Mienia Komunalnego wskazał, iż „powyższe regulacje uchwały już na etapie weryfikacji uprawnień osób ubiegających się o najem, przewidują szczególne rozwiązania umożliwiające przyznanie im prawa do lokalu w sytuacji, gdy z uwagi na niepełnosprawność zamieszkują w lokalu większym niż pozostali wnioskodawcy. Na dalszym etapie weryfikacji, w myśl § 13 ust. 6 uchwały, poszczególnym wnioskodawcom ubiegającym się o wynajęcie lokalu przyznaje się punkty, które są wyrazem dążenia by w pierwszej kolejności lokale wynajmowane były osobom i rodzinom mającym najgorsze warunki mieszkaniowe i które pomocy mieszkaniowej najbardziej potrzebują, w tym rodzinom, których członkowie posiadają orzeczoną stopień niepełnosprawności”.

(akta kontroli str. 896)

Postanowienia ww. uchwały przewidują, iż:

a) wnioskodawcy bądź członkowie ich rodzin posiadający orzeczoną stopień niepełnosprawności otrzymują, zgodnie z systemem kwalifikacji, dodatkowe punkty (5 pkt w przypadku znacznego lub umiarkowanego, a 2 pkt w przypadku lekkiego stopnia niepełnosprawności), co wpływa na ich pozycję na liście (§ 13 ust. 6),

b) w przypadku wskazania lokalu gospodarstwom domowym, w skład których wchodzi osoby niepełnosprawne (posiadające orzeczenie, z którego wynika, iż poruszają się na wózku inwalidzkim lub wymagają zamieszkiwania w oddzielnym pokoju), przypadająca na całe gospodarstwo powierzchnię pokoi powiększa się dodatkowo o 15 m² (§ 13 ust. 11).

Powyższe uprawnienia są weryfikowane na podstawie składanych przez wnioskodawców orzeczeń zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Uchwała nie określała warunków, jakie musi spełniać lokal wskazany dla osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności, czego wymagał art. 21 ust. 3 pkt 6a⁴⁵ ustawy o ochronie praw lokatorów (dodany z dniem 19 kwietnia 2019 r.). Zgodnie z założeniami Działania 4.5 Programu „Za życiem”⁴⁶ określenie przez gminę tych warunków w uchwale ma na celu zapewnienie osobom niepełnosprawnym właściwego poziomu ochrony.

(akta kontroli str. 896-898)

Sekretarz Miasta Białegostoku, wyjaśnił, iż „Przedmiotowa zmiana ustawy weszła w życie 21 kwietnia 2019 r., w związku, z czym wszelkie uchwały rady regulujące zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy podjęte po tym terminie powinny uwzględniać w swych zapisach kwestie, o których mowa powyżej. Należy zwrócić uwagę na regulacje zawarte w art. 17 ww. ustawy dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych, ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz niektórych innych ustaw, który stanowi,

⁴⁵ Dodany przez art. 2 pkt 15 lit. b tiret czwarty i obowiązujący od 21 kwietnia 2019 r. na podstawie art. 23 pkt 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych, ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 756).

⁴⁶ Działanie 4.5 pn. Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne - najem mieszkania z mieszkaniowego zasobu gminy.

że uchwały rady gminy w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy w brzmieniu dotychczasowym zachowują ważność nie dłużej niż przez 24 miesiące od daty wejścia w życie art. 2 przedmiotowej ustawy. Aktualnie trwają prace związane z przygotowaniem nowych uchwał rady regulujących zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu oraz program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Białystok, opartych na ugruntowanej wykładni i orzecznictwie dotyczących zmian ustawowych wprowadzonych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. Przedmiotowe uchwały zostaną podjęte przed terminem, o jakim mowa w art. 17 ww. ustawy. (akta kontroli str. 896-898)

Zgodnie z art. 17 w zw. z art. 23 pkt 2 powołanej ustawy z dnia 22 marca 2018 r., uchwały rady gminy, podjęte przed wejściem w życie art. 2 ww. ustawy (21 kwietnia 2019 r.), zachowują ważność i mogą być zmieniane nie dłużej niż przez 24 miesiące od tego dnia tj. do 21 kwietnia 2021 r.

1.5.2. W latach 2017 – 2020 (I półrocze) na listach osób uprawnionych do najmu lokalu wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Białystok było odpowiednio sześć, siedem, dziewięć i sześć rodzin⁴⁷, którym zgodnie z orzeczeniami przysługiwały szczególne warunki np. dodatkowy metraż bądź dodatkowy pokój. W trakcie realizacji tych wniosków złożono odpowiednio: trzy, sześć, dziewięć, siedem ofert⁴⁸ najmu lokalu, w wyniku, których zawarto odpowiednio dwie, jedną, dwie i jedną umowę. (akta kontroli str. 896-898)

Dyrektor Zarządu Mienia Komunalnego wskazał, iż liczba zawartych umów wynika z faktu, że wnioskodawcy niejednokrotnie odmawiają przyjęcia oferty z uwagi na miejsce położenia, odległość do pracy, szkół, szpitali itp. (akta kontroli str. 897)

Postanowienia ww. uchwały przewidują także możliwość dokonania zamiany zajmowanego lokalu na inny uwzględniający szczególne potrzeby (§ 16 ust. 1 pkt 2 i 3) najemców (np. wynikające z pogorszenia stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności). W latach 2017 – 2020 (I półrocze) takich zmian było 13. (akta kontroli str. 897)

Z-ca Dyrektora Departamentu Spraw Społecznych wskazała, iż ważnym źródłem informacji w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych jest współpraca z organizacjami pozarządowymi, które zajmują się wsparciem poszczególnych grup osób niepełnosprawnych. Z-ca Dyrektora wyjaśniła, iż „z przeprowadzonych badań oraz z informacji uzyskanych od organizacji pozarządowych zajmujących się wsparciem poszczególnych grup wynika, iż ze względu na rodzaj posiadanej niepełnosprawności i związane z tym problemy zdrowotne, a także z powodu różnic w poziomie wykształcenia i aktywności zawodowej osoby z niepełnosprawnością stanowią grupę silnie zagrożoną wykluczeniem społecznym, biedą i ubóstwem. Miasto w ramach zaspokojenia potrzeb osób z niepełnosprawnościami ogłasza otwarte konkursy ofert z zakresu działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Dzięki temu wsparciem jest objęta duża grupa osób potrzebujących. W zależności od potrzeb istnieje możliwość skorzystania z usług asystenta osoby niepełnosprawnej, rehabilitacji po nowotworze oraz skorzystania z placówek aktywnej rehabilitacji społecznej zarówno przez osoby z całościowymi zaburzeniami rozwoju jak i przez osoby z zaburzeniami psychicznymi czy też z uszkodzonym ośrodkowym układem nerwowym. Wszystkie te działania są finansowane z budżetu Miasta”.

(akta kontroli str. 907)

⁴⁷ Dane obejmują wszystkich zainteresowanych niepełnosprawnych, którzy złożyli wnioski.

⁴⁸ Każda oferta najmu kierowana była do jednej z oczekujących rodzin.

1.6. Tworzenie mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych dla osób niepełnosprawnych

1.6.1. W okresie objętym kontrolą Miasto nie tworzyło mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych dla osób niepełnosprawnych (działanie 4.7. Programu „Za życiem”) i nie zgłaszało Wojewodzie Podlaskiemu zapotrzebowania w tym zakresie. Z budżetu Miasta finansowane były funkcjonujące dwa mieszkania chronione–treningowe dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dwa mieszkania ze wsparciem (adaptacyjne) dla osób z zaburzeniami psychicznymi. (akta kontroli str. 917-923)

Z-ca Dyrektora Departamentu Spraw Społecznych wyjaśniając przyczyny braku działań 4.7. Programu „Za Życiem”, podała, iż Departament zwrócił się do Zarządu Mienia Komunalnego o wskazanie lokalu spełniającego kryteria określone w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 r w sprawie mieszkań chronionych. Pracownicy ZMK i Departamentu dokonali kilku wizji lokalnych lokali znajdujących się w zasobach miasta, niestety żadne nie spełniało kryteriów wymaganych programem do utworzenia w nich mieszkań chronionych i wspomaganych. Miasto widząc potrzebę wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi w roku 2016 utworzyło pierwsze mieszkanie adaptacyjne dla dwóch osób a w roku 2018 kolejne dla jednej osoby. W okresie funkcjonowania mieszkań z usługi skorzystało minimum 5 osób. Realizacja zadania została powierzona organizacji pozarządowej w ramach otwartego konkursu ofert. Z mieszkania korzystają osoby, które zakończyły trening samodzielności w mieszkaniu chronionym treningowym. Osoby te znajdują się na liście osób oczekujących na przydział mieszkania socjalnego z zasobów miasta. (akta kontroli str. 907)

Zastępca Prezydenta Miasta Białegostoku Zbigniew Nikitorowicz wyjaśnił, iż „działanie 4.7 Programu Za życiem wymagało od gminy wniesienia wkładu własnego w wysokości 50% w latach 2017 - 2018 oraz 30% w roku 2019 oraz zobowiązywało do prowadzenia mieszkań chronionych przez okres 10 lat, co było znacznym obciążeniem dla budżetu Miasta Białegostok. Sukcesywna zmiana obowiązującego prawa w części dotyczącej przychodów miasta (zmniejszanie dochodów) oraz niewystarczająca dotacja w zakresie obligatoryjnego zadania, jakim jest edukacja nie stwarza racjonalnych przesłanek do zaciągania wieloletnich zobowiązań w zakresie zadań fakultatywnych, jakim jest działanie 4.7. Ponadto należy zauważyć, iż znaczna część rodziców/opiekunów prawnych osób z grupy docelowej obawia się samodzielnego życia podopiecznych. Problemem są również kwestie finansowe, ponieważ opiekunowie osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym i umiarkowanym pobierają specjalny zasiłek opiekuńczy, który wraz z rentą podopiecznego stanowi znaczące źródło utrzymania całej rodziny”. (akta kontroli str. 959-961)

W 2018 roku na zlecenie Miasta została przeprowadzona diagnoza potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców Białegostoku, w różnych aspektach życia codziennego i społecznego.

W raporcie z badań pn. „W kierunku inkluzji społecznej”⁴⁹ zawarto między innymi: opis sytuacji socjalno-bytowej osób z niepełnosprawnością oraz ich potrzeb, w szczególności w zakresie rehabilitacji i edukacji. Autorzy publikacji sformułowali szereg wniosków i rekomendacji w celu zaspokojenia potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym m.in.:

- integrowanie ich z otoczeniem poprzez częsty kontakt ze środowiskiem rówieśniczym,
- wspieranie w usamodzielnieniu się – mentalnym, finansowym, fizycznym.

Wskazano także, iż instytucje publiczne powinny między innymi: [1] przeznaczyć większą ilość środków na dofinansowanie miejsc w ośrodkach dziennej pomocy dla osób ze znaczną niepełnosprawnością oraz na aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnością i ich rodziców, [2] stworzyć i sfinansować program zapewniający osobom z niepełnosprawnością odpowiednio dostosowany pakiet usług rehabilitacyjnych, [3] zwiększyć liczbę opiekunów środowiskowych w celu aktywizacji zawodowej rodziców osób z niepełnosprawnością.

⁴⁹ Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku „W kierunku inkluzji społecznej – potrzeby osób z niepełnosprawnością w mieście Białegostok” – Białegostok 2018 r.

Diagnoza nie zawierała jednak danych statystycznych (liczbowych) o grupach potencjalnych beneficjentów w szczególności Programu Za Życiem, których potrzeby nie zostały zaspokojone. (akta kontroli str. 192-199)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Miasto skutecznie pozyskiwało środki finansowe w ramach Programu Maluch+, co umożliwiło utworzenie nowych 192 miejsc w żłobkach dla dzieci w wieku do lat 3 (w tym z orzeczeniami o niepełnosprawności i wymagających szczególnej opieki). Zawarto także umowę na utworzenie kolejnych 152 miejsc. Dla potrzeb dzieci niepełnosprawnych przystosowano Żłobek Miejski Nr 1 Integracyjny, który zaspokoił prawie wszystkie potrzeby w zakresie zapewnienia opieki dla dzieci niepełnosprawnych w wieku do lat 3. Opracowane kryteria oceniania wniosków przyjęcia do tego żłobka preferowały w pierwszej kolejności wnioski rodziców dzieci niepełnosprawnych. Pomimo możliwości uzyskania dofinansowania w podwyższonej wielkości, nie składano jednak zapotrzebowania na zwiększone środki (o 350 zł) na dzieci niepełnosprawne lub wymagającej szczególnej opieki uczęszczające do miejskich żłobków. Miasto utworzyło trzy miejsca dla uczennic w ciąży oraz zaspokoiło wszystkie potrzeby w zakresie zapewnienia dla osób niepełnosprawnych miejsc w środowiskowych domach samopomocy. Przeprowadzono diagnozę potrzeb osób niepełnosprawnych w mieście, która potwierdziła ich występowanie między innymi w zakresie wspierania w usamodzielnieniu. Jednak, z powodu braku środków finansowych na zapewnienie wkładu własnego, nie tworzono mieszkań chronionych i wspomaganych dla osób niepełnosprawnych w ramach Programu „Za życiem”.

OBSZAR

2. Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, ich opiekunów, członków rodzin opiekujących się osobą niepełnosprawną oraz aktywizowanie osób bezrobotnych celem wsparcia opiekunów osób niepełnosprawnych w realizacji codziennych obowiązków domowych

2.1. Na terenie Miasta warsztaty terapii zajęciowej prowadzone⁵⁰ były przez: [1] Spółdzielnię Niewidomych w Białymstoku ul. Kraszewskiego 26/2, [2] Fundację AC w Białymstoku, ul. Storczykowa 7, [3] Stowarzyszenie „My dla innych” w Białymstoku ul. Transportowa 4, [4] Caritas Archidiecezji Białostockiej ul. Knyszyńska 12A. (akta kontroli str. 891-895)

W latach 2017 – 2020 (I półrocze) Miasto zawarło z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej PFRON) dwie umowy na prowadzenie zajęć klubowych w ramach WTZ. I tak:

- 1) Na podstawie umowy z 12 lutego 2019 r.⁵¹ PFRON na realizację programu przekazał miastu środki finansowe w łącznej wysokości 24,6 tys. zł⁵² (w tym: 24 tys. zł na sfinansowanie zajęć klubowych WTZ i 0,6 tys. zł na pokrycie kosztów obsługi). Miasto, na podstawie umowy z dnia 15 lutego 2019 r. (nr 1/2019), przekazało realizację tego zadania Caritas Archidiecezji Białostockiej. Na pokrycie kosztów prowadzenia zajęć klubowych w okresie od 1 lutego 2019 r. do 31 stycznia 2020 r. Miasto przekazało kwotę 24 tys. zł. Zgodnie z wnioskiem o przyznanie środków w programie wzięło udział pięć osób⁵³. Miasto na podstawie sprawozdania sporządzonego przez Caritas Archidiecezji Białostockiej⁵⁴ w dniu 14 lutego 2020 r. przekazało do PFRON sprawozdanie z realizacji programu, wykazując wykorzystanie

⁵⁰ Zadanie zlecono dla organizacji pożytku publicznego.

⁵¹ Umowa nr KLU/000005/10/D o realizację przez Samorząd powiatowy programu „Zajęcia klubowe w WTZ”.

⁵² Na podstawie wystąpienia nr 1/2018 sporządzonego przez Miasto na podstawie wniosku złożonego przez Caritas Archidiecezji Białostockiej w dniu 19 listopada 2019 r. zawierającego między innymi: plan działania Klubu, Regulamin Zajęć Klubowych w Warsztatach Terapii Zajęciowej (określający m.in zasady uczestnictwa w zajęciach klubowych oraz prawa i obowiązki uczestników). Zajęcia klubowe miały się odbywać we wtorki od 14⁰⁰ do 16⁰⁰ w miesiącach VIII-VI, zaś w lipcu w ostatni wtorek i czwartek miesiąca od 13³⁰ do 16⁰⁰.

⁵³ Z tego: cztery osoby niepełnosprawne, które były uczestnikami WTZ i opuściły je w związku z podjęciem zatrudnienia oraz jedna osoba, której zgłoszenie do uczestnictwa w warsztatach zostało zatwierdzone i która nie rozpoczęła terapii w WTZ.

⁵⁴ Przekazanego do UM w dniu 5 lutego 2020 r.

środków w wysokości 22,1 tys. zł. Niewykorzystana kwota dotacji w wysokości 2,5 tys. zł została zwrócona w dniu 7 lutego 2020 r. (akta kontroli str. 838-885)

- 2) Na podstawie umowy z 11 lutego 2020 r.⁵⁵, PFRON przeznaczył na realizację programu środki finansowe w wysokości 37,9 tys. zł (z tego 37,8 tys. zł na sfinansowanie zajęć klubowych i 0,1 tys. zł na pokrycie kosztów obsługi). Miasto na podstawie umowy z dnia 13 lutego 2020 r. (1/2020) przekazało realizację tego zadania Caritas Archidiecezji Białostockiej. Zgodnie z wnioskiem o przyznanie środków w programie ma wziąć udział sześć osób⁵⁶. Termin złożenia do PFRON sprawozdania z realizacji upływa 15 lutego 2021 r. (akta kontroli str. 758-837)

Przyznane środki na realizację ww. umów odpowiadały zgłaszanym zapotrzebowaniom złożonym przez Caritas.⁵⁷ (akta kontroli str. 758-837, 925-933)

Zgodnie z planem działalności klubu przy WTZ prowadzonego przez Caritas zajęcia klubowe są zorganizowaną formą rehabilitacji mającą na celu aktywne wspomaganie beneficjentów w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym. Cel ten realizowany jest poprzez indywidualne, grupowe jak i środowiskowe oddziaływania terapeutyczno-rehabilitacyjne z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb, problemów i możliwości uczestników. W ramach zajęć klubowych świadczone usługi o charakterze terapeutyczno-rehabilitacyjnym tj. [1] terapię manualną, ergoterapię w pracowniach: plastycznej, gospodarstwa domowego, poligraficzno-komputerowej, krawieckiej, technicznej, przyrodniczej, [2] trening umiejętności społecznych (nawiązywania relacji, prowadzenia rozmowy i podtrzymywania kontaktów, aktywnego słuchania, asertywności, rozwiązywania konfliktów itp.) [2] relaksacja i ludoterapia (zabawy i gry tematyczne, manipulacyjne, konstrukcyjne i dydaktyczne oraz trening rozładowywania emocji (nauka różnych form relaksacji i wyciszenia, relaksacja muzyką). Podejmowano także działania środowiskowe o charakterze motywacyjnym, integracyjnym, edukacyjnym, aktywizujące i wspierające uczestników zajęć. Udzielano także poradnictwa dla uczestników i członków ich rodzin (poradnictwo psychologiczne, interwencja kryzysowa).

(akta kontroli str. 929)

Z-ca Dyrektora Departamentu Spraw Społecznych podała, iż „w opinii Miasta przedmiotowa forma wsparcia przyczynia się głównie do utrzymania aktywności społecznej oraz przeciwdziała wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami. Niemniej jednak małe zainteresowanie ze strony funkcjonujących Warsztatów Terapii Zajęciowej jest spowodowane zbyt niskim dofinansowaniem, które nie pokrywa faktycznych kosztów realizacji. Wdrożenie programu nie niesie ze sobą żadnych trudności. Zadanie jest realizowane zgodnie z założonym planem działalności klubu oraz regulaminem zajęć klubowych. Udzielona pomoc zaspokoila potrzeby osób zainteresowanych tego typu wsparciem. W roku 2019 była to grupa 5 osób, natomiast w roku 2020 wsparciem objęto 8 osób.

(akta kontroli str. 903)

Udzielona pomoc zaspokoila wszystkie zgłoszone potrzeby osób zainteresowanych tego typu wsparciem⁵⁸. (akta kontroli str. 903)

2.2. W okresie objętym kontrolą Miasto nie prowadziło działań w zakresie wsparcia rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych w realizacji codziennych obowiązków, w ramach prac społecznie użytecznych (działanie 3.4 Programu „Za życiem”), jak również nie współpracowało w tym zakresie z Powiatowym Urzędem Pracy w Białymstoku (dalej „PUP”). Z pozyskanych informacji wynika, iż PUP w latach 2017 – 2020 nie realizował prac społecznie użytecznych oraz innych działań wynikających z Programu „Za życiem”.

⁵⁵ Aneksowanej w dniu 27 lipca 2020 r (aneks nr 1 do umowy KLU/000013/10/D z dnia 11 lutego 2020 r o realizację programu „Zajęcia klubowe w WTZ”).

⁵⁶ Z tego: cztery osoby niepełnosprawne, które były uczestnikami WTZ i opuściły je w związku z podjęciem zatrudnienia i dwie osoby, których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztatach zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w WTZ.

⁵⁷ Tj. zgodnie z wnioskiem nr. 1/2018 z dnia 19 listopada 2018 r. (wraz z korektą z dnia 3 stycznia 2019 r), oraz wnioskiem nr 1/2019 z dnia 22 listopada 2019 r.(wraz z korektą z dnia 27 lutego 2020 r.) i 2/2020 z dnia 19 czerwca 2020 r. o przyznanie środków PFRON na dofinansowanie prowadzenia zajęć klubowych w ramach programu „Zajęcia klubowe WTZ”.

⁵⁸ W roku 2019 była to grupa 5 osób, natomiast w roku 2020 wsparciem objęto 8 osób.

Powodem takiej sytuacji był brak zainteresowania ze strony osób uprawnionych tj. opiekunów osób niepełnosprawnych, a także pracodawców tworzących miejsca pracy.
(akta kontroli str.899)

Z-ca Dyrektora Departamentu Spraw Społecznych podała, iż „w latach 2017–2020 nie było zgłoszeń do MOPR ze strony rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych, o których mowa w działaniu 3.4 Programu „Za życiem”, o udzielenie wsparcia w realizacji codziennych obowiązków domowych. Nadmienia się, że MOPR we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Białymstoku, przez wiele lat realizował program prac społecznie użytecznych (ostatnio w 2017 roku), ale z uwagi na brak zgłoszeń rodziców i opiekunów dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału, na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz osobą niepełnosprawną ze znacznym stopniem niepełnosprawności, osoby bezrobotne w celu wykonywania ww. prac kierowane były do instytucji samorządowych wykonujących zadania publiczne, np. żłobków, przedszkoli, szkół, szpitali, a także organizacji charytatywnych działających na rzecz społeczności lokalnej. Ponadto w roku 2019 rodzinom z dziećmi niepełnosprawnymi, oczekującymi wsparcia w postaci doraźnej, czasowej pomocy realizowano usługę opieki wytchnieniowej w miejscu zamieszkania w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku diagnozuje indywidualne potrzeby rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych i kieruje do nich pomoc stosowną do zauważonych trudności, kierując się możliwościami organizacyjno-prawnymi oraz ich oczekiwaniami”.
(akta kontroli str. 907)

2.3. W latach 2017-2020 miasto nie aktywizowało zawodowo i społecznie osób z niepełnosprawnością w ramach spółdzielczości socjalnej (działanie 6.2). Nie dysponowało również informacjami o działających na terenie Białegostoku spółdzielniach socjalnych prowadzonych przez stowarzyszenia czy fundacje.
(akta kontroli str. 908)

Z-ca Dyrektora Departamentu Spraw Społecznych podała, iż „Miasto Białystok nie prowadzi spółdzielni socjalnych, gdyż nie ma zgłaszanych potrzeb w tym zakresie. Założenia programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” w punkcie 6.2 wskazują na aktywizację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnością w ramach spółdzielczości socjalnej (w tym ułatwienie powrotu na rynek pracy bezrobotnym opiekunom dzieci niepełnosprawnych poprzez zachęcanie do tworzenia spółdzielni socjalnych świadczących usługi w ramach żłobków lub klubów dziecięcych z miejscami dla dzieci niepełnosprawnych lub usługi rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania). Za realizację takich zadań odpowiada Powiatowy Urząd Pracy”.
(akta kontroli str. 908)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze. Zaspokojono wszystkie potrzeby osób niepełnosprawnych w ramach klubów rehabilitacji działających przy warsztatach terapii zajęciowej. Z uwagi na brak potrzeb nie podejmowano działań aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w ramach spółdzielczości socjalnej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

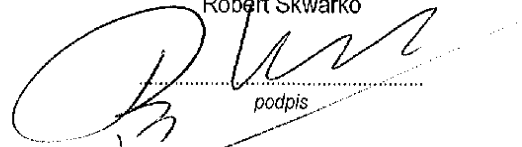
Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Białystok, 15 lutego 2021 r.

Kontroler:
Piotr Żukowski
główny specjalista k. p

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. p.o. WICEDYREKTORA
Robert Skwarko

.....
podpis